

Received: 30 October 2019

Revised: 7 November 2019

Accepted: 26 November 2019

เพลงพื้นบ้านถู่เจีย เมืองฉงชิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน TUJIA FOLKSONG IN CHONGQING, CHINA

หลิว เหวิน จั๋ว¹

Liu Wen Zhe

คมกริช การินทร์²

Khomkrich Karin

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านถู่เจียในเมืองฉงชิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน” มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ 1) เพื่อจัดกลุ่มเพลง และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของเพลง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดนตรี รวบรวมข้อมูลในเมืองเฟิงมู่ เขตปกครองตนเองถู่เจีย เขตปกครองตนเองซือหู่เมืองฉงชิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สุ่มตัวอย่างจากศิลปินผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมผลการวิจัยพบว่า

เพลงพื้นบ้านของถู่เจียในเมืองฉงชิ่งที่รวบรวมได้ มี 426 เพลง สามารถแบ่งกลุ่มตามเนื้อร้องได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ เพลงเกี่ยวกับความรักมีจำนวน 184 บทเพลง, เพลงเกี่ยวกับการทำงานมี 108 บทเพลง, เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติมี 134 บทเพลงและสามารถแบ่งตามความสั้นยาวของบทเพลงได้ 2 กลุ่ม คือ เพลงสั้นมีจำนวน 238 บทเพลง และเพลงยาว จำนวน 188 บทเพลง ลักษณะเฉพาะทางดนตรีพบว่า มีการใช้กลุ่มเสียง 5 เสียง ประกอบด้วย C, D, E, G และ A มีการใช้ขั้นคู่ 2-14 ในการดำเนินทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ขึ้นลงส่วนใหญ่เป็นรูปลักษณะฟันปลา

คำสำคัญ: ถู่เจีย; เพลงพื้นบ้าน; ฉงชิ่ง; ประเทศจีน

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This article is written from the Thesis entitled “An Analysis Tujia Folk Song in Chongqing, China” There are two objectives: 1) categorize types of music and 2) to analyze the element of the songs by using qualitative methods and the music research methodology. The data were collected in Fengmu Town, Tujia Autonomous County, Shizhu County, Chongqing City, China. From the samples who are artists and audiences.

The results of the study show that there are 426 Tujia folk songs in Chongqing, and these songs can be categorized into 3 groups of lyrics which are 184 Love Song, 108 Labor Song, and 134 Natural Song. In term of the length, there are 238 short songs and 188 long songs. Additionally, the results of the study review that there are 5 Music styles and sounds including C, D, E, G and A and the 2th–14th intervals with up and down serrated movement are applied to perform these songs.

Keywords: Tujia; Folk song; Chongqing; China

1. บทนำ

เพลงพื้นบ้านถู่เจียของฉงชิ่งเป็นบทเพลงที่มีสีสันและมีเสน่ห์ในตัว สามารถสะท้อนและบันทึกให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ของขนบธรรมเนียม ประเพณี จริยธรรม และสังคม ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวถู่เจียอย่างแท้จริง ซึ่งมีคุณค่ามากสำหรับการศึกษาของเพลงพื้นบ้านถู่เจีย (Tujia) ที่สร้างสรรค์โดยคน และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีเรื่องราวชีวิตและข้อมูลทางวัฒนธรรม สามารถใช้เป็นบทเรียนการสอนสำหรับคนหนุ่มสาวให้มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงบรรทัดฐาน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในวัฒนธรรม และบทบาทของการอนุรักษ์ (Wen, 2012, p. 1)

ชาวถู่เจีย เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยการตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในฉงชิ่งนั้นส่วนใหญ่กระจายอยู่ในมณฑลของ Yangyang, Xiushan, Pingshui และ Qianjiang ชาวถู่เจียที่อาศัยอยู่ในฉงชิ่งเป็นทายาทของชาวจินโบราณ พวกเขาอาศัยอยู่ในกระท่อมขอบตึ่มเขา เขาจะร้องเพลงพื้นบ้านของถู่เจียในงานต่าง ๆ เป็นประเพณีพื้นบ้านที่บริสุทธิ์และเรียบง่าย คนถู่เจียชอบที่จะร้องเพลงเปรียบเป็นอาหาร เป็นจิตวิญญาณที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวถู่เจีย ดนตรีพื้นบ้านถู่เจีย (Tujia) สืบทอดลงมาจากรุ่นสู่รุ่นจากบรรพบุรุษ บทเพลงอุดมไปด้วยเนื้อหาและมีความหลากหลายในรูปแบบ แฝงคุณค่าเรื่องเล่าจากอดีตสู่คนรุ่นปัจจุบันผ่านทางเนื้อร้อง (Tian, 2002, p. 5)

ปัจจุบันชาวถู่เจียนั้นได้มีการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่บางส่วนเข้าไปจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้คนรุ่นใหม่เห็นห่างจากวัฒนธรรมเดิม แต่ก็ยังมีการรักษาและสืบทอดไว้อยู่ในปัจจุบัน ชาวถู่เจียในเฟิงมู่ (Fengmu) ตำบลซือจู (Shizhu) เมืองฉงชิ่ง (Chongqing) ยังคงรักษาเพลงพื้นบ้านถู่เจียไว้ได้เป็นอย่างดี โดยการนำของ นายหลิว หย่งบิน (Mr. Liu Yongbin) ศิลปินพื้นบ้านของเมืองนี้

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพลงพื้นบ้านถู่เจีย ของชาวถู่เจียในหมู่บ้านเฟิงมู่ตำบลซือจู เมืองฉงชิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อรวบรวมและแบ่งประเภทของบทเพลงและวิเคราะห์ ทำนอง, จังหวะ, และการร้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์และส่งเสริมเพลงพื้นบ้านของถู่เจียที่ฉงชิ่งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อรวบรวมเพลงพื้นบ้านแบ่งประเภทของเพลงถู่เจีย และวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของเพลงพื้นบ้านถู่เจีย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

เป็นการรวบรวมเพลงพื้นบ้านของชาวถู่เจีย แบ่งประเภทของบทเพลง และทราบลักษณะเฉพาะทางดนตรี ซึ่งจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะเพลงพื้นบ้านฉู่เจียในหมู่บ้านเฟิงมู่ (Fengmu) ตำบลซือจู (Shizhu) เมืองฉงชิ่ง (Chongqing) สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายหลิว หย่งบิน (Mr. Liu Yongbin) ศิลปินพื้นบ้านของเมืองนี้

4.2 ในด้านเนื้อหา ประกอบด้วยการแบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้านฉู่เจียและวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรี ได้แก่ เรื่อง การดำเนินทำนอง โน้ตเพลง จังหวะ และการร้อง

4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561–พฤษภาคม พ.ศ. 2563

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเลือกศึกษาเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และข้อมูลสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ในการศึกษา โดยเลือกพื้นที่ หมู่บ้านเฟิงมู่ (Fengmu) ตำบลซือจู (Shizhu) เมืองฉงชิ่ง (Chongqing) สาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะเมืองดังกล่าวมีบุคคลสำคัญที่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายหลิว หย่งบิน (Mr. Liu Yongbin) ศิลปินพื้นบ้านของเมืองนี้ และเป็นศิลปินแห่งชาติที่รัฐบาลจีนได้ประกาศยกย่องให้เป็นปราชญ์ ของเพลงพื้นบ้านฉู่เจีย ของจีน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำคัดเลือกชาวบ้านที่อยู่ในเมืองดังกล่าว เป็นผู้ให้ข้อมูลเสริมในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จำนวน 5 คน ได้แก่ หลาน ชุนหยาน (Lan Chunyan), หลิว จางเหมย (Liu Changmei), หยาง ซี (Yang Se), หวัง ชุน หยาง (Wang Shunyang) และ เจิง คาน (Zeng Kan)

5.2 เมื่อผู้วิจัยได้พื้นที่และบุคคลข้อมูลแล้วลงพื้นที่งานสนามในการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ในการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลหลัก คือ นายหลิว หย่งบิน (Mr. Liu Yongbin) และบุคคลข้อมูลรอง 5 คน โดยลงพื้นที่ตามเวลาที่ตั้งไว้ เก็บข้อมูลทั่วไปในครั้งแรกเก็บข้อมูลเชิงลึกในครั้งต่อ ๆ มา และซ่อมข้อมูลอีก 3 ครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกด้าน

5.3 ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วัตถุประสงค์เป็นตัวตั้งและใช้ข้อมูลสนามจากการสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยในการจัดแบ่งประเภทของบทเพลงพื้นบ้านฉู่เจีย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เรื่องของการวิเคราะห์ความหมายจากบทเพลงและความสั้นยาวของบทเพลงโดยเพลงที่มีความยาวไม่เกิน 8 ห้องเพลง (Bar) จะเป็นเพลงสั้น ถ้าเกินกว่า 8 ห้อง จะเป็นเพลงยาว ส่วนในการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรีนั้นผู้วิจัยจะเลือกบทเพลงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญชาวจีนมาทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีทางสากลเป็นหลักในการวิเคราะห์

5.4 ในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีสองข้อ คือ การแบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้านและการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรี

6. ผลการวิจัย

6.1 ประเภทของเพลงพื้นบ้านถู่เจีย (Tujia) ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามตามพื้นที่ที่ระบุและรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งคำบอกเล่าจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งช่วยให้นักวิจัยสามารถจัดกลุ่มเพลงได้ตามวัตถุประสงค์

เพลงทั้งหมดที่รวบรวมจากงานภาคสนามและเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมได้ทั้งสิ้น 426 เพลง และแบ่งกลุ่มโดยศึกษาความหมายจากเนื้อเพลงสามารถแบ่งเพลงพื้นบ้านถู่เจียได้ 3 ประเภท และแบ่งตามความสั้นยาวได้ 2 ประเภท ดังนี้

ตารางที่ 1 แบ่งตามเนื้อร้อง

ประเภท (Group)	ความรัก (Love Song)	การทำงาน (Labor Song)	ธรรมชาติ (Natural Song)
จำนวน (Number)	184	108	134

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เพลงทั้งหมด 426 เพลง สามารถแบ่งประเภทของบทเพลงได้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) เพลงเกี่ยวกับความรัก (Love Song) มี 184 บทเพลง 2) เพลงเพื่อการทำงาน (Labor Song) มี 108 บทเพลง และ 3) เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ (Natural Song) มี 134 บทเพลง โดยบทเพลงเกี่ยวกับความรักมีมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ และน้อยที่สุด คือ เพลงเกี่ยวกับการทำงาน

ตารางที่ 2 แบ่งตามความสั้นยาวของบทเพลง

ประเภท (Group)	เพลงสั้น (Short song)	เพลงยาว (Long Song)
จำนวน (Number)	238	188

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า จาก 426 เพลง ปรากฏว่าเป็นเพลงสั้น จำนวน 238 เพลง และเพลงยาวจำนวน 188 เพลง

6.2 ลักษณะเฉพาะทางดนตรี จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้สรุปตัวอย่าง จากบทเพลง แต่ละประเภทมาวิเคราะห์โดยเลือกจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญชาวจีน ปรากฏผล ดังนี้

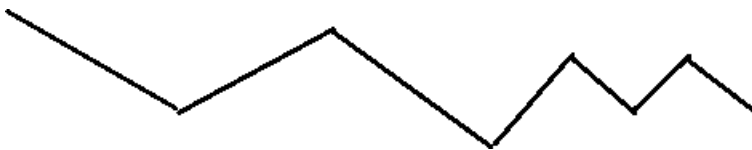
6.2.1 ในเพลงเกี่ยวกับความรัก พบว่า มีการใช้กลุ่มเสียง จำนวน 5 เสียง ได้แก่ C, D, E, G และ A อัตราจังหวะ เป็น 2/4 ช่วงเสียงที่กว้างที่สุด (Range) คือ คู่ 10 (10th Intervals) ดังตัวอย่างภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโน้ตเพลงเกี่ยวกับความรัก “Big moon”

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า มีการใช้กลุ่มเสียง จำนวน 5 เสียง ได้แก่ C, D, E, G และ A อัตราจังหวะ เป็น 2/4 เสียงต่ำสุดคือ เสียง ลาต่ำ (Low A) เสียงสูงสุด คือ โดสูง (High C) ดังนั้น ช่วงเสียงที่กว้างที่สุด (Range) คือ คู่ 10 (10th Intervals) ในการดำเนินทำนองพบว่า จะเป็นลักษณะของ รูปสลับฟันปลา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพแสดงการเคลื่อนที่ของทำนอง เพลง “Big Moon”

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีลักษณะเป็นรูปสลับฟันปลา

6.2.2 ในเพลงเกี่ยวกับการทำงาน พบว่า มีการใช้กลุ่มเสียงในลักษณะคล้ายกัน เกี่ยวกับความรัก คือมี 5 เสียงเช่นกัน ได้แก่ C, D, E, G และ A อัตราจังหวะ เป็น 2/4 ช่วงเสียงที่กว้างที่สุด (Range) คือ คู่ 8 (8th Intervals) ดังตัวอย่างข้างล่าง

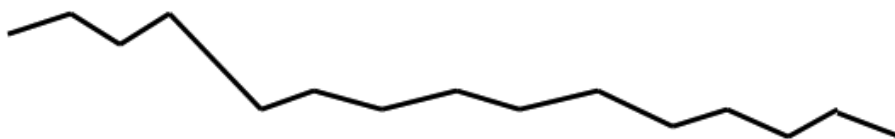
6.2.3 ในเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ พบว่า มีการใช้กลุ่มเสียงในลักษณะคล้ายกันเกี่ยวกับความรักและการทำงาน คือมี 5 เสียงเช่นกัน ได้แก่ C, D, E, G และ A อัตราจังหวะ เป็น 2/4 ช่วงเสียงที่กว้างที่สุด (Range) คือ คู่ 14 (14th Intervals) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 โน้ตเพลง “High mountain song”

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นว่า มีการใช้กลุ่มเสียง จำนวน 5 เสียง ได้แก่ C, D, E, G และ A อัตราจังหวะ เป็น 2/4 เสียงต่ำสุดคือ เสียง ซอลต่ำ (Low G) เสียงสูงสุด คือ เสียงซอล (G) ดังนั้น ช่วงเสียงที่กว้างที่สุด (Range) คือ คู่ 8 (8th Intervals)

ภาพที่ 6 ภาพแสดงการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง “High mountain song”

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนที่ของทำนองค่อย ๆ เคลื่อนที่ลงมาจากเสียงสูง แล้วมาจบที่เสียงต่ำสุดของบทเพลง

7. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์พบว่า มีบทเพลงมากถึง 426 บทเพลง แสดงให้เห็นว่าชาวภูเจียนั้น มีอารมณ์รักในการร้องเพลง สอดคล้องที่ เกียน ซื่อเกา (Tian, 2002, p. 5) กล่าวว่า คนภูเจียนชอบที่จะร้องเพลงเปรียบเป็นอาหาร เป็นจิตวิญญาณที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวภูเจียน ซึ่งปรากฏว่ามีบทเพลงประเภทเกี่ยวกับความรักมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบทเพลงพื้นบ้านนี้ เป็นการที่หนุ่มสาวใช้แสดงความรักต่อกัน เป็นการเปิดเผยความในใจผ่านบทเพลง เช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งบทเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า เพลงปฏิพากย์ ของไทย ที่ใช้ในการเกี้ยวพาราสีของหญิงชาย ส่วนเพลงที่ประกอบการทำงานมีน้อยสุด อาจกล่าวได้ว่า เพราะเวลาในการทำงานนั้นมีความเหน็ดเหนื่อยเมื่อล้า จึงทำให้คิดเพลงร้องได้น้อย แต่ก็ยังมีการร้องเพลงอยู่ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเมื่อยล้า และพบว่าเพลงที่มีขนาดสั้นนั้น มีจำนวนมากกว่าเพลงที่มีขนาดยาว ซึ่งแน่นอนว่า ลักษณะของบทเพลงพื้นบ้านนั้น ต้องไม่ยาวเกินไปจึงจะสามารถจดจำได้ดี จึงมีลักษณะสั้นมากกว่า และอาศัยการขับร้องซ้ำวนไปมา

ในเรื่องลักษณะเฉพาะของบทเพลงนั้น พบว่ามีการใช้เสียง 5 เสียง ซึ่งตรงกับลักษณะที่เรียกว่า เพนทาโทนิค สเกล (Pentatonic Scale) โดยพบทั่วไปในเพลงพื้นบ้านของไทย รวมทั้งเพลงที่มีเสียงลาว ซึ่งลักษณะแบบนี้แสดงให้เห็นว่าไม่ต้องใช้เสียงมากเกินไปเหมาะกับการร้องเพลงพื้นบ้านที่ต้องใช้เวลาในการสร้างสรรค์ที่จำกัด รวมทั้งลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองนั้น ก็ไม่กระโดดโลดโผนมากเกินไป มีลักษณะเรียบง่าย เพราะเป็นเพลงของชาวบ้าน และบทเพลงพื้นบ้านภูเจียนั้น มีการใช้อัตราจังหวะ 2/4 และในการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงนั้นสังเกตได้ว่าเพลงเกี่ยวกับความรักมีการเคลื่อนที่สลับขึ้นลงปลาซัดเจน ส่วนเพลงเพื่อการทำงานและเกี่ยวกับธรรมชาตินั้น มีการเคลื่อนที่สลับขึ้นลงเพียงเล็กน้อย อาจเป็นเพราะในการทำงานหรือการชมธรรมชาตินั้นอาจมีความเหน็ดเหนื่อยจึงทำให้ทำนองเพลงนั้นไม่เคลื่อนที่ขึ้นสูงหรือลงต่ำมากเกินไปเพื่อความง่ายในการร้องและความกว้างของช่วงเสียงอยู่ประมาณ คู่ 8-10 โดยในลักษณะนี้จะทำให้สามารถมีการใช้เสียงร้องและสร้างทำนองได้อย่างสะดวก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนเปรียบเทียบเพลงพื้นบ้านของไทย หรือเพลงพื้นบ้านในประเทศต่าง ๆ ได้

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบเพลงพื้นบ้านของชาวภูเจียนในเมืองอื่น ๆ ของจีนหรือเปรียบเทียบกับเพลงพื้นบ้านของประเทศอื่น ๆ

9. รายการอ้างอิง

Wen, T. (2012). *Value of Tujia Folk Songs in Chongqing*. n.p.

Tian, S.G. (2002). *Introduction to Tujia Music*. Central University for Nationalities Publishing House.